

Podravje • Divja odlagališča v resnici sploh ne izginjajo

Čistilne akcije le blažev žegen

Zakaj naj bi država in občine pošteno razkrile divja odlagališča na svojih območjih, če bi jih potem po zakonu morale same očistiti? Še dežele ne bo mogoče očistiti nikoli. Dejstvo je, da državni register divjih odlagališč sploh ne obstaja! Trenutno namreč šele pripravljajo

Društvo Ekologi brez meja (EBM) je med letoma 2009 in 2012 odlagališča resda popisalo, seznam pa naj bi tudi ažurirali. Ministrstvo za okolje in prostor (MOP) pa meni, da ta register ni verodostojen, saj so lokacije in stanje popisovali prostovoljci po različnih kriterijih.

Poti in stranpoti (ne)obstoječega registra divjih odlagališč

MOP ima v tem primeru prav: register res ne razkriva

dejanskega stanja. Vendar pa bi to moralo biti razvidno iz njihovega lastnega registra, ki pa ga nimajo ... V celi državi so EBM popisali več kot 13.000 divjih odlagališč, od tega jih je 8.960 še vedno nesaniiranih ali očiščenih le delno. Tudi EBM je jasno, da jih v registru še ogromno manjka. V Spodnjem Podravju so namreč našli 25.333 kubičnih metrov odpadkov v črnih odlagališčih. Pa jih je v eni sami gramoznici v Lovrencu trikrat več!

"Prvotni popisi so bili temeljiti, menimo pa, da je v resnici

divjih odlagališč še enkrat toliko, saj se stanje sproti spreminja. Mnogo je skritih po jamah in breznicah, ki v tem registru niso sistematično zajeta. Nekaj jih je zagotovo na drugih težko dostopnih lokacijah, nekatera je težko prepoznati, nekaj jih je vmes na novo nastalo ali pa so bila ponovno onesnažena, skupno število pa variira tudi zaradi razlik v metodologiji," pravi Katja Sreš iz EBM.

Podatke o divjih odlagališčih so zbrali prek vseh razpoložljivih virov: pregleda ortofoto posnetkov in terenskega pre-

verjanja, redkih obstoječih podatkov, popisovanja Zavoda za gozdove Slovenije ter prijav občanov. Posebej so označili odlagališča z nevarnimi ali azbestnimi odpadki. "Odpadki lahko onesnažijo podtalnico, povzročajo požare, eksplozije, škodujejo živalim, na več načinov degradirajo tla ... Pomembno je predvsem, kakšni odpadki so na odlagališču, koliko jih je in na kakšen prostor so odloženi. Za lažjo kvantifikacijo nevarnosti smo zato v sodelovanju z domačo stroko razvili poseben indeks, ki upošteva

velik del zbranih podatkov in druge prostorske zbirke (npr. seznam vodovarstvenih območij)," dodaja Sreševa. Glede na obseg znanih podatkov pa sta v registru dve vrsti vnosov - hitri in temeljiti. Prvi so potencialne lokacije z manjšo težo, če ne vsebujejo tudi slik. Podatke posodablajo prostovoljci, vendar ne več sistematično in redno. MOP medtem ni naredilo skoraj nič, da bi jim delo olajšalo ali dodatno uredilo zakonodajo. S popisom in sanacijo se sistematično ukvarjajo le redke občine.

EBM so ena vodilnih slovenskih nevladnih organizacij, ki si prizadeva za izboljšanje stanja okolja. Društvo aktivno sodeluje pri oblikovanju nacionalne strategije za preprečevanje nezakonitega odlaganja odpadkov. Nastalo je ob organiziranju dveh akcij Očistimo Slovenijo, ki veljata za največja prostovoljska dogodka v zgodovini države. Takrat je sodelovalo 280.000 posameznikov, podjetja, društva, vojska, policija, komunalne službe in občine. Po letu 2012 pa so se organizatorji odločili, da akcij več ne bo, saj ukrepi za omejevanje divjega odlaganja odpadkov v naravi niso zaživel. Zato so se problema zdaj lotili z druge strani. Sreševa komentira: "Čistimo lahko v neskončnost, a to ne bo rešilo vzrokov nelegalnega odlaganja, zato se že ves ta čas posvečamo preventivi." Društvo je leta 2014 dobilo status nevladne organizacije s področja okolja, ki deluje v javnem interesu.

Zakonodaja in njeni varuhi

Olga Fekonja z Medobčinske inšpekcije Skupne občinske uprave občin v Spodnjem Podravju razloži, da ukrepanje

zaradi nezakonito odloženih odpadkov določa 157.a člen Zakona o varstvu okolja. Pristojnosti so odvisne od tega, za kakšno vrsto odpadkov gre. Pri komunalnih odpadkih mora ukrepati občinska, pri gradbenih ali celo nevarnih pa državna inšpekcijska služba, pristojna za okolje. Ker pa so odpadki večinoma mešani, se stvari zapletejo ... Če so komunalni odpadki nezakonito odloženi na zemljišču države ali občine, občinska inšpekcija izvajalcu javne službe odredi, da jih odstrani. Pri zasebnih zemljiščih morajo odvoz urediti lastniki. Ceno za odstranjevanje odpadkov plača lastnik zemljišča; če pa je zemlja v posesti druge osebe, jo plača ta. Če policija ali inšpekcija odkrije, kdo je odpadke nezakonito odložil, lahko občina ali država od njega izterjata vračilo stroškov. Tudi pritožba na inšpekcijsko odločbo njene izvršitve ne za-

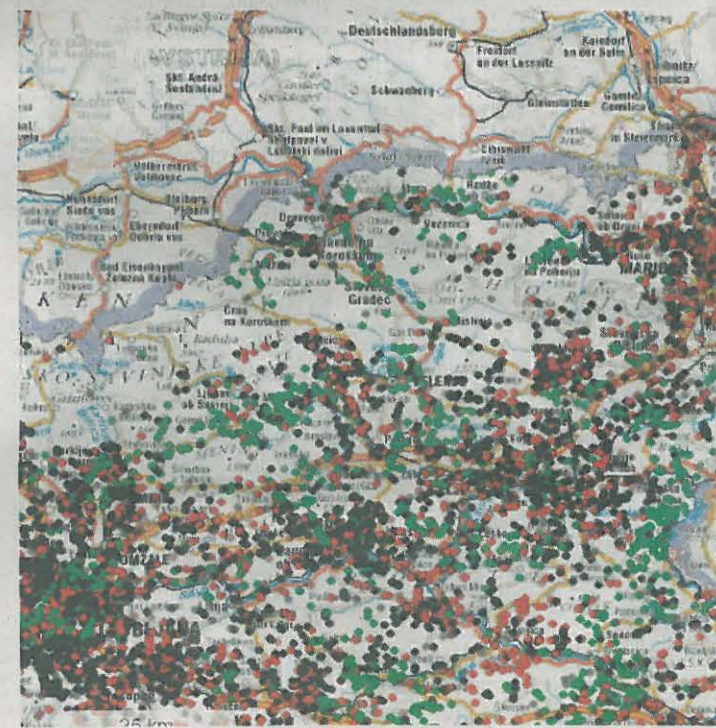

Foto: Črtomir Goznik

Divja odlagališča v Spodnjem Podravju

	Število divjih odlagališč	Število nevarnih divjih odlagališč	Število neočiščenih odlagališč	Število nevarnih neočiščenih odlagališč	Količina odpadkov v m ³
Benedikt	10	5	10	5	248
Cerkvenjak	22	6	22	6	321
Cirkulane	44	11	43	11	450
Destriak	7	3	6	3	55
Dornava	8	2	8	2	42
Gorišnica	6	5	4	4	202
Hajdina	1	1	0	0	50
Juršinci	25	1	3	1	533
Kidričevo	94	40	22	13	4.400
Lenart	40	17	36	15	237
Majšperk	27	16	5	1	510
Makole	28	11	28	11	620
Markovci	3	1	1	1	1.059
Ormož	62	32	54	29	2.200
Podlehnik	6	2	6	2	94
Poljčane	29	12	15	7	334
Ptuj	177	71	20	11	2.910
Rače Fram	28	13	26	13	6.400
Slovenska Bistrica	111	50	82	37	1.590
Središče ob Dravi	5	4	4	3	151
Starše	41	20	23	11	1.350
Sveta Ana	7	2	0	0	10
Sveta Trojica v Slovenskih goricah	34	12	24	9	275
Sveti Andraž v Slovenskih goricah	42	11	8	2	430
Sveti Tomaž	8	7	8	7	154
Trnovska vas	5	2	1	0	77
Zavrč	15	12	15	12	111
Žetale	31	19	11	8	520
SKUPAJ	916	388	485	224	25.333

Vir: Register divjih odlagališč (Ekologi brez meja)

stari grehi ostajajo

prostovoljci so obupali – po dveh velikanskih in odmevnih akcijah so spoznali, da na tak način metodologijo, kako naj bi se dela sploh lotili.

Foto: Črtomir Goznic

Neočiščena divja odlagališča po statističnih regijah

Statistična regija	Število neočiščenih odlagališč	Površina regije	Število divjih odlagališč na kvadratni kilometer
Gorenjska	645	2.137	0,30
Goriška	693	2.325	0,30
Jugovzhodna Slovenija	901	2.675	0,34
Koroška	118	1.041	0,11
Primorsko-notranjska	323	1.456	0,22
Obalno-kraška	628	1.044	0,60
Osrednjeslovenska	2.386	2.555	0,93
Podravska	1.051	2.170	0,48
Pomurska	585	1.337	0,44
Savinjska	985	2.384	0,41
Spodnjeposavska	326	885	0,37
Zasavska	319	264	1,21
SKUPAJ	8.960	20.273	0,44

Vir: Register divjih odlagališč (Ekologi brez meja)

drži. Na MOP so pojasnili, da je inšpekcija za okolje in naravo lani obravnavala 213 lokacij nezakonito odloženih odpadkov, očiščenih pa je bilo 160.

Sreševa komentira: "Za sanacijo vseh okoljskih prekrškov je zadolžen povzročitelj, a pri

divjem odlaganju ga je redko mogoče odkriti ali določiti. V takem primeru stroške nosi lastnik zemljišča, kar je sporno iz več vidikov, ne le pravno. Tako tudi ni nobenega navala odločb, tudi če bi inšpektorati res lahko spremljali tako število odlagališč – pa ga niti ne poskušajo." Lastnika zemljišča sicer ne kaznujejo, ima pa seveda stroške z odvozom odpadkov. Če pa se izve (kar je sicer skorajda nemogoče), kdo je odpadke odvrnil, se temu po Odloku o načinu opravljanja obvezne lokalne gospodarske javne službe ravnanja s komunalnimi odpadki v Mestni občini Ptuj naloži plačilo globe. Posameznik ali odgovorna oseba pravne osebe plača 400 evrov, pravna oseba 1.400. Fekonja meni, da so večino popisanih odlagališč sanirali lastniki zemljišč po odredbi inšpekcije, samo kakih 40 odlagališč pa so sanirali s čistilnimi akcijami. Ocenjuje, da je bilo v vseh občinah skupne občinske uprave skupaj lani izdanih približno 50 odločb. "Največkrat pa za došča že opozorilo," dodaja

Fekonja. Ostajajo pa predvsem problematična odlagališča. Njihovi »lastniki« živijo v tujini ali so starejši, še največji problem pa nastane, če je lastnik zemljišča država. Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov namreč meni, da ta zemljišča samo upravlja, sanacijo odlagališč pa bi morala plačati država iz proračuna.

Najprej seznam, potem načrt, denar – in temeljito čiščenje

Revizija Računskega sodišča je že pred šestimi leti razkrila, da nobena od takrat pregledanih občin ni imela niti popolnega popisa divjih odlagališč niti načrtov za njihovo sanacijo. Pa to od njih zahteva zakon. Tako kot od države. Ki pa popisa ali celo načrta za sanacijo tudi nima. Trenutno imajo na MOP načrt za sanacijo samo štirih divjih odlagališč (eno od teh je gramoznica v Lovrencu na Dravskem polju), za tri od njih pa so od Evropske komisije že dobili opomine. 42.000 ton odpadnih pnevmatik bodo

iz Lovrenca odpeljali šele naslednje leto. Ali pa še naslednje ... Tudi denarja za popisovanje ni. Menda bi bilo potrebnih za takšno temeljito delo kar 10 milijonov evrov; v majhni občini tisočaka ali dva, v večjih pa toliko več, do deset tisočakov in še čez.

EBM so predlagali kar nekaj lepoteh poprakov neučinkovitega sistema čiščenja divjih odlagališč: občinskim redarjem bi naložili še okoljevarstveni nadzor, nezakonito odlaganje ne bi bilo le prekršek, ampak kaznivo dejanje in podobno. A vse to ne bo sestavilo verodostojnega seznama tistih odlagališč, ki jih je treba očistiti. Ne bo se štel, koliko odpadkov je v njih. To pa bi morali vedeti, preden pripravimo načrt in denar. Šele po celovitem očiščenju bo možen strogi nadzor in preprečevanje ponovnega kopičenja nesnage na najbolj skritih, občutljivih in neprimernih krajih.

Pišejo se nam še bolj črni časi. Že dva meseca ne vemo, kam bomo odložili komunal-

Foto: CG

Kaj so nevarni odpadki

Med nevarne odpadke sodijo stari akumulatorji, baterije, barve in topila, kemikalije, olja in masti, pesticidi, pralna in kozmetična sredstva, ki vsebujejo nevarne snovi, zdravila in neonske cevi, živosrebrni termometri, salonitne plošče. Ti odpadki lahko med razkrajanjem ogrozijo prst, podtalnico ali zrak. Nevarne snovi iz njih pa se lahko prenesejo tudi na nenevarne odpadke (baterije, recimo, prenašajo težke kovine). Nevarne odpadke lahko zbirajo samo specializirane organizacije, registrirane za njihovo zbiranje, varno predelavo, odstranjevanje ali uničenje. Nekatere odpadke predelajo v sekundarno gorivo za cementarne (olja in razredčila), nekatere sežgejo (zdravila, sredstva za zaščito rastlin), kisline nevtralizirajo, baterije pa predelajo. Čisto mesto Ptuj zbiranje nevarnih odpadkov organizira dvakrat letno, spomladi in jeseni. Letošnjega spomladanskega datuma še niso določili.

ne odpadke občin s ptujskega območja. Ormoško odlagališče na Dobravi je bilo treba zapreti. Gajke nimajo dovoljenja za odlaganje in ostanek odpadkov bo treba – za veliko višjo ceno – voziti nekam drugam in daleč. Zaradi tega bo še manj denarja za pospravljanje divjih odlagališč, in namesto da bi jih čim

bolj natančno in skrbno popisali, jih bodo še bolj – skrivali. In najbrž bodo še bolj polna, še posebej, če bodo začeli odvoz, predelavo in odlaganje obračunavati po dejanskih količinah za gospodinjstva – takrat bo črno odlaganje spet zmanjševalo gospodinjstve stroške.

Eva Milošič

Čistilne akcije po občinah

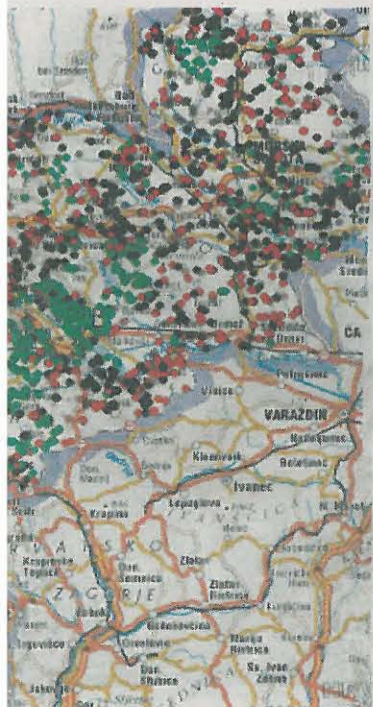
Vse spodnjepodravške občine, razen občine Ormož, organizirajo spomladanske čistilne akcije. V povprečju za to leto namenijo okrog 1.000 evrov. Rajko Kaučič z Javnih služb Ptuj pove, da pri akcijah sodeluje tudi njihovo podjetje: »Pomagamo tako z odvozi odpadkov kot tudi s sredstvi, ki so za izvedbo akcije potrebna (npr. vreče in rokavice). Zbrane odpadke na koncu še presortiramo in obdelamo. Naše podjetje zagotavlja brezplačne storitve, razen obdelave in odlaganja mešanih komunalnih odpadkov; ta strošek prevzame občina.« Tudi Čisto mesto odvažajo odpadke, zagotavlja vreče in podobno. Kristijan Lovrenčič pojasnjuje: »Ob čistilnih akcijah vedno pripravimo ugodne in sprejemljive ponudbe.«

Tudi občine opozarjajo, da register ni ažuriran. V evidenci občine Dornava, recimo, je samo še eno divje odlagališče, po registru pa naj bi jih bilo osem. Še to zadnje pa naj bi že bilo v postopku sanacije. Na Hajdini so edino znano odlagališče očistili že v akciji Očistimo Slovenijo (strošek v višini 3.000 evrov je krila občina), kljub temu pa je po registru v občini še za približno 50 kubičnih metrov odpadkov. Tudi na občini Lenart trdijo, da trenutno nimajo evidentiranega niti enega črnega odlagališč, po registru sodeč pa jih je 36 ... Pravzaprav je edina občina, pri kateri se podatki ujemajo, občina Majšperk. Tam upajo, da so z izgradnjo zbirnega centra divja odlagališča izkoreninili.

Največ odpadkov je v občini Kidričevo. Na občini menijo, da se je z izgradnjo zbirnega centra stanje bistveno izboljšalo, ostale pa naj bi le še manjše gramozne jame. Gramoznice v občinski lasti, v kateri je na tisoče ton odpadnih gum, ne omenjajo. Občina vsako leto organizira čistilno akcijo, ki jo včasih razširijo tudi s sajenjem dreves. Za akcijo iz občinskega proračuna letno namenijo približno 3.000 evrov, za odvoz zbranih odpadkov iz zbirnega centra pa še dodatna dva do tri tisočake.

Foto: CG

Vir: Register divjih odlagališč (Ekologi brez meja)